

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ ДУМКА ЛЮДЕЙ

Результати серії фокус-групових досліджень
1. Жовтень-Листопад 2014
2. Квітень-Травень 2015

Ольга Данчева – соціальний психолог на замовлення DESPRO

Цілі досліджень

- Виявити розуміння децентралізації та ставлення до реформи
- Виявити розуміння сутності поняття «грумада»
- З'ясувати бачення основних проблем в реалізації реформи представниками різних цільових груп
- Визначити очікування щодо наслідків децентралізації
- Виявити чинники, що впливають на довіру до інформації про децентралізацію влади
- Виявити ставлення до різних форм подання інформації
- Побачити, як змінюються наведені вище показники в динаміці з кінця 2014 до середини 2015 року

Методологія та критерії

- 1 етап – жовтень-листопад 2014
- 2 етап – квітень-травень 2015
- Кількість людей в кожній фокус-групі - 9-12 осіб
- Тривалість інтерв'ю – 1,5 години
- Критерії відбору – в кожній групі повинні брати участь жінки та чоловіки у співвідношенні 1:1 не молодші 18 та не старші 75 років
- З однієї родини лише по 1 особі
- Кожний учасник є постійним мешканцем населеного пункту
- У складі кожної неспецифічної фокус-групи люди різних соціальних верств

База дослідження 1 (жовтень-листопад 2014)

Критерії		
Цільова група	Географія	Вік
Журналісти	Регіони України	1:1 ч/ж, 20-55
ОМС – Мери малих міст	Регіони України	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45
Соціальний зріз	Схід (Донецька, Луганська області – переселенці)	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45
Соціальний зріз	Південь (Одеса)	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45
Соціальний зріз	Центр (Вінниця)	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45
Соціальний зріз	Захід (Івано-Франківськ)	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45

База дослідження 2 (квітень-травень 2015)

Критерії		
Цільова група	Географія	Гендер/Вік
Журналісти, блогери	Регіони України	1:1 ч/ж, 20-55
ОМС – Голови селищних Рад	Регіони України	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45
ОМС – голови районних Рад	Регіони України	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45
ОМС – мери малих міст	Регіони України	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45
Соціальний зріз	Схід (Донецька, Луганська області – переселенці)	1:1 ч/ж, 25-65, * 30-45
Соціальний зріз	Південь (Одеса)	1:1 ч/ж, 25-70, * 30-45
Соціальний зріз	Центр (Черкаси)	1:1 ч/ж, 25-70, * 30-45
Соціальний зріз	Захід (Львів)	1:1 ч/ж, 25-70, * 30-45

Головний лейтмотив. Динаміка

2014

- Серед учасників розуміння поняття децентралізації має неоднозначний, навіть контрастний характер.
- У позитивному ключі висловлювалися ті, хто розумів різницю між централізованою та децентралізованою владою.

2015

- Всі учасники фокус-груп так чи інакше відзначали, що децентралізація – це передача повноважень і фінансів на базовий рівень, наблизений до людей
- Люди розуміють, що це ланка цілого ланцюга реформ, без яких Україна не зможе стати повноправною європейською державою та розвиватися далі
- Люди відчувають, що кожне положення реформи стосуватиметься його особисто

2014: Дві головні групи думок

Позитивісти

- Ототожнюють децентралізацію з наданням більших повноважень та ресурсів місцевій владі. Також називають:
- Участь громадян
- Демократія
- Відповідальність
- Самоврядування

Розгублені, агресивні

- Розпад цілого
- Брак чогось
- Віддаленість від центру
- Сепаратизм
- Незалежність окремих регіонів
- Безлад
- Досвід хаосу 90-х

Головні зміни за півроку: не ЩО, а ЯК

2014

- Мова йшла про те, ЩО таке децентралізація

2015

- Люди з різним ступенем поглиблення намагалися висловлювати думки, ЯК вона буде відбуватися

2015: Дві головні групи думок

Демократи

- Підкреслюють соціально-громадську значимість реформи. Децентралізація – це крок до розбудови демократичного суспільства, демократичних засад відносин громадянина та влади, посилення принципів демократичного врядування та участі громадян.

Господарники

- Підкреслюють соціально-економічну доцільність та значимість реформ. Децентралізація для них – в першу чергу ефективна форма господарювання.

2015 «Демократи»

Децентралізація - це розвиток.

Мабуть, це ваді сьогоdnішнього суспільства. Зміниться суспільство. Але це не одноментно. На це треба роки і, навіть, десяти років.

Інновації, імідж України – поштовх до образу оновленого українця

В мене є сподівання... Нам мало, що вдасться. Ми зробимо перші кроки. А продовжувати це будуть наші діти, які народилися у вільному суспільстві. Вони більш вільніші. Вони не мають страху. Вони прагнуть чогось нового і вони зможуть довершити те, що ми почали.

Будет нормальная страна

- **Хто** – молоді активні люди – громадські активісти, студенти, представники влади, які прийшли після майдану, частково журналісти та блогери. Такі люди були присутні в усіх регіонах, де проходило обговорення.
- **Акцент** на зміні самої людини, менталітету, звичок соціальної, громадської активності.
- **Бачення можливостей** – глобальне: освіта, мова, національна політика, подолання корупції, управлінські кадри, розвиток бізнесу, розвиток країни знизу наверх від сіл та міст.
- **Критика реформи** – підкреслюють відсутність масштабного, глобального бачення, чіткого плану, дорожньої карти, розірваність ланцюга реформування, незрозумілість нових правил гри
- **Бачення особистих перспектив** – реалізація своїх знань, здібностей та енергії в розбудові країни незалежно від місця їх застосування в органах самоврядування, бізнесі, громадській роботі, політиці. Вони не бояться змін і готові йти на ризик.

Ми продовжуємо чути і самі дуже часто говоримо: «Они негодяі, а я такий хороший, ми такі хороші». А що ми робимо для того, щоб над нами не стало негодяєв?

Молоді політики хочуть відійти від бла-бла-бла і перейти до реальних кроків. Вже є приклади успішних громад, сучасних менеджерів. Проблема - пасивних громадян, але й це рушиться. Чим більш нас буде, тим менше буде корупції, буде розвиток.

2015 «Господарники»

Децентралізація – це спроможність громади вирішувати свої питання. Власними силами, власним ресурсом, власними людьми.

Приближення послуг до людей, на місця. Якщо пояснити людям просто: не треба буде їхати за 30 км, та й ще з пересадкою на маршрутці, по роздубаним дорогам, в область, можна буде приходити до нас в сільську раду і все вирішити.

- **Хто** – досвідчені представники органів місцевого самоврядування, представники малого бізнесу, люди старшого віку, з досвідом невдалих реформ та ті, хто з пересторогою сприйняв Майдан.
- **Акценти** – раціональне використання ресурсів та можливостей на місцях, передача повноважень, наближення послуг до людей, спрощення та оперативність вирішення нагальних завдань, збільшення місцевих бюджетів.
- **Бачення можливостей** – вирішення конкретних типових проблем громад: фінансування, поповнення місцевих бюджетів, комунальні проблеми (дороги, ремонт будинків, водогони, сміттєзвалища), культура та дозвілля, якість медицини, безпека та залучення інвестицій.
- **Критика реформи** – критикують конкретні кроки ВР та Уряду – затягування прийняття необхідних законів, відсутність роз'яснення механізму передачі повноважень, слабкий діалог центральної та місцевої влади
- **Особисті перспективи** – невпевненість, очікування, пошуки можливостей уникнути непередбачуваних труднощів

С місних бюджет легче спросить. Они от царя далеко. В Киев не поедешь и не спросишь. А тут, свои местные царьки, уже не будут говорить, что денег нет, потому, что нам их не дали. На строительство, на медицину на обучение...

Якщо громада вирішить, що нам потрібна музична школа і вона готова фінансувати кількох вчителів, то це цілком можливо. Зараз Бюджетний кодекс чітко регламентує, що можете фінансувати, а що не можете.

Это как в семье. Я имею бюджет, сам планирую и сам реализую. А то, за каждой грн., 100 бумажек и, столько же поездок в Киев. Плюс ещё, казначейство не выдает то, что уже согласовано на всех инстанциях.

2015 Громада

Децентралізація заради поліпшення життя людей чи поліпшення керування територіями?

Хто буде зацікавлений в розвитку громади? Зацікавлені тільки ті люди, які себе ідентифікують з цією громадою.

- В процесі дискусії з'ясувалося, що через розуміння поняття «громада» формується усвідомлення суті децентралізації.
- Розбіжності були при з'ясуванні, що у визначенні первинне: люди чи території.
- Для «демократів» принципово визнати первинною людину.
- Люди, переконані в тому, що громада – це не стільки територія, скільки громадяни, були в кожній групі.
- Приблизно половина обрала визначення з концепції реформи місцевого самоврядування («громадою є утворена в порядку, визначеному законом, адмін-тер. одиниця, яка включає один або декілька населених пунктів (село, селище, місто), а також прилеглі до них території»). Алі і вони вважали, що це формулювання слід переглянути та вдосконалити.

Громада - это от казачества. Это казачьи поселения, объединение людей. Козаки защищали в первую очередь свои семьи и потом территории.

Що демократія нам каже? Не людина для держави, а держава для людини. Тобто, можна сказати, що йде заперечення принципу демократії. Правильно?

Проблеми в реалізації децентралізації влади

2014	2015
<ul style="list-style-type: none">• Відсутність політичної культури• Центральне керівництво буде все гальмувати• Немає політичної волі до реформ• Зовнішні вороги• Незрілість суспільства• Зараз вона не на часі• Необхідна люстрація• Громади не готові	<ul style="list-style-type: none">• Низький рівень довіри до влади, розчарування• Поки не видно результатів• Брак професіоналів у секторі самоврядування та державного управління• Непрозорість. Творці реформи погано контактують з низами (на їх думку)• Зауваження до теоретиків – не враховують особливості України в запозиченні закордонного досвіду• Проблеми, пов'язані з майбутніми виборами місцевої влади

2015 Інформаційна стратегія реформ. Шляхи вдосконалення

- Зацікавленість темою реформи і децентралізацією зокрема, значно зросла за півроку
- Більшість виявляє гостру потребу мати більше інформації не стільки щодо сутності реформи, скільки щодо конкретних кроків її реалізації та очікуваних результатів
- У кожній групі є люди, що цілеспрямовано шукають потрібну інформацію, аналізують її.
- Усі учасники обговорень відзначали брак чіткої інформації, відповідей на конкретні питання. Це призводить до страху та спротиву реформі. Також серед вад інформаційної політики щодо реформи - розбіжності в інтерпретації окремих положень, популістські обіцянки.
- Людей дратує, що ті, хто має знати і розуміти сенс реформи, обмежуються загальними фразами.
- Фінансування, повноваження та контроль – три основних питання, на які люди хочуть чути відповідь.

Висновки

- Як виявилось, в 2015 році ставлення до децентралізації не залежить від регіону проживання учасників
- За півроку в свідомості громадян відбулися значні зміни, які полягають в усвідомленні необхідності та незворотності реформи
- Люди чітко розуміють труднощі та проблеми, пов'язані з її реалізацією, а також відповідальність громади за її результат, у тому числі власну особисту відповідальність
- Якщо в кінці 2014 року люди ділилися умовно на прихильників та противників децентралізації, то зараз це поділ умовно можна визначити, як «демократи» та «господарники» в залежності від кута зору, під яким люди бачать кінцевий результат реформи.
- Мова йде не про те, ЩО саме означає децентралізація, а про те, ЯК зробити реформу успішною та з найменшими втратами.
- Люди не сприймають загальні фрази та популізм влади, вони чекають конкретних кроків та конкретних відповідей на питання в розрізі своїх повсякденних інтересів.

2015. Джерела інформації

- Офіційні джерела – журналісти, представники органів ОМС, громадські активісти
- На думку учасників, є потреба в адаптуванні змісту офіційних документів для пересічного споживача в розрізі його повсякденних життєвих інтересів
- Основним джерелом інформації для молоді є Інтернет
- Для старших людей, особливо пенсіонерів, таким джерелом є телебачення
- Представники ОМС підкреслюють важливість сайтів Асоціації міст України, обласних та місцевих рад
- Найбільш активні учасники відзначають позитивні зміни в отриманні інформації від чиновників. У першу чергу завдяки наявності особистих сторінок чиновників в соцмережах
- Позитивну оцінку отримали сайти decentralization.gov.ua,
- despro.org.ua та платформа спільноти практиків DESPRO
- Всім учасникам важливе живе спілкування з людьми, яким вони довіряють чи поважають.

2015 Голови сілрад про об'єднання громад

- Учасники вказали на неможливість дотримання принципу добровільності в процесі об'єднання
- Попередній негативний досвід реформ суттєво знижує мотивацію робити щось зараз, налаштовує на негатив
- Учасники розуміють, що багато хто з них після виборів залишаться «за бортом»
- Учасники відзначили важливу роль Всеукраїнської асоціації сільських та селищних рад та органів місцевого самоврядування у донесенні їхньої думки «нагору»
- Сільські голови, всупереч поширеним стереотипам та спрощеному погляду на питання, не обов'язково чинитимуть опір реформі. Здебільшого, вони розуміють свою особисту відповідальність за її результат.

www.decentralization.gov.ua
https://www.facebook.com/decentralizationua

Швейцарсько-український проект •
Підтримка децентралізації в Україні

DESPRO

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація

skat Swiss Resource Centre and
Consultancies for Development